

VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 89 1 P 000 009 09 Rev
Dana: 10.06.2010. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Petra Bajića, kao predsjednika vijeća, Senada Tice i Rose Obradović, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice R. B. DD BiH S., koju zastupa punomoćnik N. H., protiv tuženih B. S., N. M. i Z. J., svi iz P., radi duga, vrijednost spora 19.146,02 KM, odlučujući o reviziji tužiteljice protiv presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 89 1 P 000009 09 Gž od 01.04.2009. godine, na sjednici održanoj 10.06.2010. godine, donio je

P R E S U D U

Revizija tužiteljice se usvaja, presuda Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 89 1 P 000009 09 Gž od 01.04.2009. godine preinačava i sudi:

Žalba tužiteljice se usvaja, preinačava se presuda Osnovnog suda u Sokocu – Odjeljenje u Istočnom Sarajevu, broj 89 1 P 000009 07 P od 19.08.2008. godine i tuženi obavezuju da tužiteljici solidarno isplate iznos od 19.146,02 KM sa zakonskom zateznom kamatom računajući istu od 08.11.2007. godine do konačne isplate, uz naknadu troškova postupka u iznosu od 1.000,00 KM.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Sokocu – Odjeljenje u Istočnom Sarajevu broj 89 1 P 000009 07 P od 19.08.2008. godine odbijen je tužbeni zahtjev tužiteljice kojim je traženo da se tuženi solidarno obavežu da isplate iznos od 19.146,02 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od dana podnošenja tužbe do konačne isplate.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 89 1 P 000009 09 Gž od 01.04.2009. godine žalba tužiteljice je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Tužiteljica revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka, zbog pogrešne primjene materijalnog prava i zbog prekoračenja tužbenog zahtjeva, sa prijedlogom da se revizija uvaži, pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev usvoji ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno odlučivanje.

Tuženi Z. J., u odgovoru na reviziju, predlaže da se revizija odbije.

Revizija je osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužiteljice za isplatu iznosa od 19.146,02 KM sa zakonskom zateznom kamatom, po osnovu ugovora o jemstvu zaključenog sa tuženim.

U bitnome se činjenično utvrđenje prvostepenog suda sastoji u sljedećem: da je tužiteljica, kao davalac, sa M. T. iz P., kao korisnikom (u daljem tekstu glavni dužnik) 03.06.2005. godine zaključila Ugovor o dugoročnom nenamjenskom kreditu broj 2830075491 kojim mu je odobrila novčana sredstva u iznosu od 20.000,00 KM, na rok od 60 mjeseci i mjesečnim anuitetom od 429,78 KM; da je korisnik kredita kao instrumente obezbjeđenja priložio administrativnu zabranu na svoju plaću, bjanko mjenicu i ugovor o jemstvu, s tim da se korisnik kredita saglasio da tužiteljica može u slučaju neizvršenja obaveze po ugovoru tražiti naplatu iz njegove cjelokupne pokretne i nepokretne imovine; da je korisnik kredita ovlastio tužiteljicu da može dospjele i nepodmirene tražbine naplatiti kompenzacijom iz KM sredstava korisnika na svim njegovim računima kod tužiteljice, kao i da realizovani devizni priliv preko tužiteljice rasporedi u KM bez isplate na račun korisnika, sve bez saglasnosti korisnika, i koristi za namirenje dospjelih obaveza; da je tužiteljica sa svakim od tuženih 03.06.2005. godine zaključila Ugovor o jemstvu vezano za kredit dat glavnom dužniku, kojim su se tuženi, kao supsidijarni jemci, obavezali da u cijelosti preuzmu obavezu vraćanja kredita ako to ne bude činio glavni dužnik, pod uslovima i na način kako se on obavezao; da je ugovorom o jemstvu ugovoreno da se tužiteljica ne mora prethodno pismeno obratiti glavnom dužniku za vraćanje odobrenih sredstava, ako je očigledno da se iz njegovih sredstava ne može ostvariti ispunjenje njegove obaveze; da je tužiteljica uputila tuženim 23.04.2007. godine posljednju pismenu opomenu pred tužbu radi vraćanja kredita u iznosu od 19.146,02 KM; da je glavni dužnik trebao vratiti kredit do 03.08.2010. godine i da je uredno vraćao mjesečne anuitete kredita sve do 18.11.2005. godine, kada je smrtno stradao; da tuženi nakon smrti glavnog dužnika nisu vršili uplaćivanje dospjelih anuiteta niti kontaktirali tužiteljicu i da je tužba podnesena 08.11.2007. godine.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni sud primjenom odredbi člana 1004. stav 2. i čl. 1008. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu ZOO), odbija tužbeni zahtjev.

Po shvatanju prvostepenog suda, tuženi, kao supsidijarni jemci, imaju obavezu vraćanja kredita samo na način i pod uslovima kako je to trebao činiti glavni dužnik, tako da tužiteljica ne može od njih zahtjevati vraćanje cjelokupnog iznosa kredita, posebno jer rok za vraćanje kredita nije bio istekao do momenta podnošenja tužbe.

Pored toga, prvostepeni sud nalazi da tužiteljica nije dokazala da dugovana sredstva nije mogla naplatiti iz imovine glavnog dužnika.

Drugostepeni sud u cijelosti prihvata činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda iz kog razloga odbija žalbu tužiteljice i potvrđuje prvostepenu presudu.

Drugostepeni sud nalazi da ugovorom o kreditu i ugovorom o jemstvu, nije ugovorena obaveza tuženih, kao jemaca, na vraćanje cjelokupnog iznosa kredita odjednom, u slučaju da od korisnika kredita dođe do kašnjenja u uplati anuiteta kredita.

Drugostepena odluka je donesena uz pogrešnu primjenu materijalnog prava.

Između stranaka nije sporno, da je glavni dužnik, umrli M. T., sa tužiteljicom zaključio ugovor o kreditu, kao što se tokom postupka nije osporavao odobreni iznos kredita, niti su tuženi osporavali visinu utuženog potraživanja.

Tuženi su, prema ugovoru, supsidijarni jemci koji imaju obavezu vraćanja kredita, ako to ne učini glavni dužnik, pod uslovima i na način kako je to on trebao činiti na osnovu ugovora o kreditu.

Ugovor o jemstvu je akcesorne prirode, što znači da obaveza jemaca na vraćanje kredita dolazi u obzir onda kada povjerilac ne može namiriti svoje potraživanje od glavnog dužnika.

Prema odredbi člana 1004. stav 1. ZOO od jemca se može zahtjevati ispunjenje obaveze tek nakon što je glavni dužnik ne ispuni u roku određenom u pismenom pozivu, čime jemci imaju status supsidijarnih jemaca, koji solidarno odgovaraju (član 1005. ZOO).

U konkretnom slučaju, glavni dužnik je ubijen 18.11.2005. godine i nakon toga, što nije ni sporno između stranaka, do upućivanja posljednje pismene opomene jemcima za vraćanje kredita (23.04.2007. godine), odnosno do podnošenja tužbe (08.11.2007. godine), dakle, za vrijeme od dvije godine, nije vršena uplata ni jednog od dospjelih anuiteta.

Obaveza jemaca da vrate kredit nastala je onog momenta kada je postalo očigledno da glavni dužnik neće ispuniti obavezu vraćanja kredita, a da pozivanje da to učini nije bilo svrsishodno, jer je preminuo. Momentom smrti glavnog dužnika, po ugovoru o jemstvu, tuženi kao jemci su imali obavezu da vrate kredit, na način i pod uslovima koje je ugovorio glavni dužnik.

Saglasno odredbi člana 1067. stav 2. ZOO banka može otkazati ugovor o kreditu i prije isteka ugovorenog roka, između ostalog, i u slučaju smrti korisnika kredita, ako zbog toga dolazi u bitno nepovoljniji položaj.

Imajući prednje u vidu, očigledno je da tuženi kao jemci nisu, i pored pismene opomene, pristupili vraćanju mjesečnih anuiteta kredita, i to kroz duži vremenski period, oko dvije godine, niti su pokazivali namjeru da to čine jer nisu sa tužiteljicom ostvarivali kontakt kako bi se informisali o daljim postupcima u vezi ispunjenja ugovorne obaveze. Tužiteljica je na ovaj način, u odnosu na mogućnost da joj budu vraćena odobrena kreditna sredstva, došla u znatno nepovoljniji položaj nego što je bila za života glavnog dužnika, koji je uredno uplaćivao dospjele anuitete.

Ugovorom o kreditu sa glavnim dužnikom i Ugovorom o jemstvu sa tuženima, nije ugovoreno da tužiteljica prethodno mora iscrpiti sva sredstva koja ima na

raspolaganju u pokušaju naplate kredita od glavnog dužnika, pa da tek nakon toga stiče pravo da pozove jemce na obavezu plaćanja.

Tužiteljici je u predmetnom ugovoru ugovorila, da svoje potraživanje može naplatiti iz pokretne i nepokretne imovine glavnog dužnika, odnosno iz njegovih novčanih sredstava koji se nalaze na računima tužiteljice, ali to nije uslov koji se mora ispuniti da bi se naplata zahtjevala od jemaca.

Tužiteljica je po predmetnom ugovoru mogla, ali nije bila u obavezi, preduzimati pravne radnje da sredstva kredita pokuša naplatiti iz imovine glavnog dužnika, tako da tužiteljica po Ugovoru o jemstvu ima puno pravo da zahtjeva od jemaca isplatu kredita.

I u slučaju da je kao instrument obezbjeđenja kredita ugovorena, pored jemstva, hipoteka ili zaloga, banka, ako to posebno nije ugovoreno, nema obavezu da prije obraćanja jemcima za vraćanje kredita, pokuša naplatu iz ostvarene hipoteke, odnosno zaloge. Kada je kredit sa više instrumenata obezbjeđenja, a nije posebno ugovoren način i redosljed korištenja tih sredstava radi naplate, a to ni zakon ne propisuje, na strani banke je potpuno pravo u izboru kojim putem će naplatiti svoje potraživanje.

Nije za pretpostaviti da tužiteljica ne bi djelimično, u cilju realizacije kredita, naplatila dospjele anuitete sa računa novčanih sredstava koje glavni dužnik ima kod nje, da je na tim računima bilo sredstava.

Takođe se ne može, kod činjenice da to nije ugovoreno, niti da zakon to propisuje, u konkretnom slučaju, zahtjevati da tužiteljice iscrpi sve mogućnosti naplate kredita, računajući i eventualne sudske postupke za naplatu potraživanja iz imovine glavnog dužnika, pa da se tek tada obraća sa zahtjevom jemcima.

Iz naprijed navedenih razloga temeljem odredbe člana 250. stav 1. ZPP odlučeno je kao u izreci presude.

Odluka o troškovima postupka temelji se na članu 397. stav 2. u vezi sa odredbom člana 386. stav 1. i čl. 396. ZPP, a troškove čini ukupni iznos takse na tužbu i presudu koju je tužiteljica dužna platiti prema odredbama Zakona o sudskoj taksi („Službeni glasnik RS“, broj 73/08).

Predsjednik vijeća

Petar Bajić

Za tačnost otpavka ovjerava
rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podrašćić